

אוצר הסגולות: איך שמירת מצווה מביאה לרפואה? מבוסס על לקו"ש ז' 409 ואילך

ר' יהודה לנדאו הוא חסיד חבד מקרית מלאכי, סופר סתם וירא שמים, שמנהל משפחה חסידית למופת. אבל הוא נולד במקום אחר לחלוטין ומאחוריו עומד נס מופלא:

יהודה נולד בעיירה באיה בלנקה בארגנטינה, במשפחה שלא ידעה דבר על היהדות. הוא עבד כעיתונאי, מגיש תכנית רדיו פוליטית וסאטירית וחי חיים 'חילוניים'. בשנת 1988 נולד לו בן בשם נחום, שלא הצליח לפתוח את עינו הימנית. היה עליו לעבור ניתוח, אבל הרופאים המליצו להמתין עד גיל שלוש. קרוב לגיל שלוש עבר נחום את הניתוח, אבל אז התברר שהעין כמעט לא רואה. לאחר שהעין השנייה – השמאלית – תפקדה לבדה במשך שלוש שנים, העין הימנית נחלשה מאוד והרופאים חששו שהיא תפסיק לראות לגמרי.

יהודה, האבא, התעורר לילה אחד שטוף זיעה. בחלומו ראה את הרבי מליובאוויטש יושב על יד השולחן ושואל למה הוא עצוב? הוא עונה: בגלל הראייה של נחום. הרבי שואל: הוא לובש ציצית? הוא עונה בשלילה. הרבי אומר: בפרשת ציצית נאמר 'וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה'". היינו שצריכים לראות את הציצית. ולכן אם הוא יעשה התלוי בו וילבש ציצית – הקב"ה יעשה התלוי וירפא בו את עינו כדי שהוא יוכל לראות את הציצית.

יהודה היה המום. הוא לא הכיר את הרבי ולא הבין איך להתייחס לחזיון. הוא ניגש לחבדניקים המקומיים והם האיצו בו להלביש לנחום ציצית. וכדי לשכנע את הילד לעשות זאת, יהודה החל ללבוש כיפה וציצית בעצמו. אחרי שלושה חודשים נקבע להם תור אצל פרופסור חוליו מנזיטי, שהיה מבכירי רופאי העיניים בארגנטינה. לפני הכניסה לפרופסור, הם עברו צילום אצל רופא מתמחה והלה היה נראה נדהם. הוא נכנס לפרופסור עם הצילום וגם הוא ביקש לערוך בדיקה יותר מעמיקה. התברר כי העין החלה לראות באופן מלא, תופעה שהפרופסור הודה שלא פגש כמותה. וכך לא רק נחום החל לראות, אלא המשפחה כולה עברה טלטלה שפתחה את עיניהם לחיים היהודיים.

הסיפור מרגש, אבל מעורר את השאלה איך זה עובד? מה הקשר בין מעשה נשגב כציצית לראיית העין? אם הרבי רוצה לחולל נס – שיחולל נס, אבל איך זה קשור לציצית? ומדוע לא מזוזה?

השבוע אנו מוכתרים בתור "עם סגולה". קוראים את פרשת מתן תורה, שמתארת את הימים החשובים בהיסטוריה: ביום ב' סיון, היום שנהוג לכנותו 'יום המיוחס', היום שהפך אותנו למיוחסים, בורא העולם פנה אל משה ומינה אותו להיות השדכן להציע את הגדולה שבהצעות: להפוך להיות עם הסגולה הנצחי. הקב"ה אומר: "והייתם לי סגולה מכל העמים ... ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש". בהתאם לכך כולנו אוהבים סגולות וקיצורי דרך...

וכאן מעניין לבחון, כאמור, איך עובדת תורת הסגולות? מה הקשר בין סגולה ספציפית לבין ההצלה שהיא מייצרת? למשל, לאישה שסבלה מחולשה בעיניים, הרבי ציטט מדרש שסגולה לבריאות העיניים, להעביר מיין ההבדלה על העיניים.

1. אגרות קודש יב/ד'מא: מן הסתם שומעת היא קידוש והבדלה, וטועמת מיין הקידוש, ולפי מנהג ישראל, טובלת את האצבעות בנשאר מיין ההבדלה ומעבירה אותן על העיניים - אשר לפי המובא בספרים (מדרש פרקי דרבי אליעזר כ) זו סגולה למאור עיניו של אדם.

לאדם שביקש ברכה לבריאות הרגליים, מציע הרבי להרבות בצדקה, משום שכתוב בגמרא שהממון הוא המעמיד רגליו של אדם ולכן חיזוק מתן הצדקה בממון, מחזק את הרגליים.

אגרות קודש יט/קמא: על הפסוק 'ואשר עשה לדתן ולאבירים ... אשר פצתה הארץ את פיה ותבלעם ... ואת כל היקום אשר ברגליהם' – מובא בגמרא (פסחים ק"ט) זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו. ולכן [כברכה לבריאות הרגליים] מהנכון שירבה בצדקה כפשוטה, ובייחוד למוסדות שמתעסקים בחינוך בני ישראל על טהרת הקודש, שגם הם בבחינת רגל דקומה הכללית של בני ישראל.

והשאלה מתבקשת: מעבר לדרשה הרעיונית שמשווה בין הממון לרגל, מה הקשר המעשי בין הדברים? איך תוספת צדקה עוזרת לרגליים? ולמה דווקא צדקה ולא תפילין?

הבה נעבור תחילה לעניין אחר ונפתח יריעה רחבה עם הסוגיה החשובה בחיינו, שעומדת במרכז פרשת מתן תורה: למה "הרבה להם תורה ומצוות"? מה המטרה הכללית של המצוות? ומדוע קיבלנו כל כך הרבה תביעות, שדורשת לשנות את החיים ולעשות הכול אחרת?

זאת הרי תמיהתו של התנא, במשנה המצוטטת יותר מכל דרשת חז"ל: "רבי חנניא בן עקשיא אומר".

מנהג ישראל לומר אחרי לימוד תורה, "קדיש דרבנן". (ולכן נקרא "דרבנן" כי בו מקדישים את החכמים ואת תלמידיהם שלומדים תורתם, ככתוב "על ישראל ועל רבנן ועל תלמידיהו ועל תלמידי תלמידיהו ועל כל מאן דעסקין באורייתא"). כאן תיקנו הפוסקים לומר את הקדיש אחרי לימוד ה"הגדה", שהיא דרשה המושכת ליבו של אדם. ולכן גם אם למדנו דף היומי או לימוד הלכה ופלפול, עדיין מוסיפים הגדה שהיא דרשת פסוק ואחריה אומרים הקדיש.

הסיבה ללימוד ההגדה דווקא לפני הקדיש היא:

2. סוטה מט: מיום שחרב בית המקדש, אין יום שאין בו קללה מרובה משל חברו [שהקללה מתרבה ומחמירה מיום ליום]... ואלא עלמא אמאי מקיים [אם יורד מיום ליום, כיצד עדיין מתקיים?] אקדושה דסידרא, ואמן יהא שמיה רבא דאגדתא – רש"י: אקדושה דסידרא – סדר קדושה [ובא לציון גואל] שכל ישראל עוסקין בתורה בכל יום דבר מועט, שאומר קריאתו ותרגומו והן כעוסקין בתורה [שאומר פסוקים כמו 'קדוש קדוש, ותשאני רוח, ה' ימלוך לעולם ועד' ומתרגם את הפסוקים לארמית שהייתה שפת ההמון]. וכיון שנוהג בכל ישראל בתלמידים ובעמי הארץ ויש כאן שתיים: קדושת השם ותלמוד תורה - חביב הוא. וכן יהא שמיה רבה שעונין אחר הגדה שהדרשן דורש ברבים.

העולם קיים בזכות קדושת ובה לציון ובזכות הקדיש שאומרים אחרי לימוד ההגדה. הביאור הוא, שהגדה מושכת לבו של אדם ומרוממת לאהבת ה' במיוחד, ולכן עניית הקדיש שאחריו היא ברגש אחר מאשר קדיש שייאמר אחרי לימוד הלכה ופלפול, שיכולים ליצור הכבדה והרגשת עול.

כאן יכולנו לבחור בכל הגדה שהיא ולאומרה לפני הקדיש (ואכן אחר פיתום הקטורת אומרים הגדת "תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם" וחותרים בקדיש דרבנן. בליל שבת אומרים בקהילות רבות משנת "במה מדליקים" וחותרים ב"קדיש דרבנן"). אמנם מסדר המשניות דפרקי אבות, הביא בסוף המסכת את משנת "רבי חנניא בן עקשיא אומר" - למרות שהיא נאמרה בכלל במסכת מכות. מכאן התקבע מנהג ישראל שסתם "הגדה" לפני הקדיש היא משנת רבי חנניא.

מסדר המשנה סוף אבות: רבי חנניא בן עקשיא אומר רצה הקב"ה לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, שנאמר ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר – רש"י: לא אמר למילתיה גבי מסכת אבות אלא במסכת מכות (ג, טז). ולפי שיש בה **סיום נאה**, נהגו כל העם לאומרו בסוף כל פרק.

אבל מהי באמת הסיבה שנהגו לומר דווקא משנת רבי חנניא ולא הגדה אחרת?

יש מספרי הספרדים שמביאים מדרש שרבי חנניא היה חשוך בנים ולא זכה לקדיש, ולכן התקבע שכל ישראל יהיו בניו ויאמרו עליו קדיש אחרי הלימוד. (אבל להעיר שלא מצאתי מקור המדרש הזה וגם בסדר הדורות מובא שהיו לו בנים). אמנם רש"י דלעיל כותב נקודה אחרת: "לפי שיש בה **סיום נאה**". היינו שמשנת רבי חנניא עוסקת בסיום נאה במיוחד. ויש לומר שמשנה זו עוסקת בשאלת השאלות של החיים ומעניקה ליהודי עידוד כנגד תהייה שמפריעה לו יותר מכל תמיהה אחרת:

למה "הרבה להם תורה ומצוות"? מדוע היהדות מתערבת בכל ותובעת לעשות הכל אחרת? היהדות היא לא הדת היחידה בעולם, אך היא היחידה שמקיפה חיים שלמים. ההגדרה של היהדות היא **אתך, בכל מקום ובכל זמן**. בעוד שדתות אחרות תובעות טהרת הלב (נצרות) וכמה חוקים הלכתיים (אסלם), היהדות להבדיל מתייחדת בכך שהיא תובעת לעשות הכול אחרת: לאכול אחרת (כשרות), להתלבש אחרת (ציצית, שעטנז), להתחתן אחרת (טהרת המשפחה), להתגורר אחרת (מזוזה), מעקה) ולעשות עסקים אחרת (ריבית, מתנות עניים וצדקה).

וכאן עולה אצל יהודי הרגשת הכובד שאומרת למה להילחם בכל פרט בחיים? במיוחד שעוד קודם מתן תורה היו דרישות, אבל הן הסתכמו בסך הכול בעשר מצוות: שבע מצוות בני נח ועוד שלוש מצוות שניתנו לאבות – מילה, מעשר וגיד הנשה. אולם במתן תורה, הדרישות של הקב"ה מתנפחות ביותר מ-6000 אחוז והעשר הופכות להיות תריג (ראו רמז בהערה¹). וכל אחד שואל מה המטרה?

מי שהקשה זאת בכישרון דמגוגי נדיר היה גדול הליצינים, קרח: המדרש מספר כי הדרך של קרח להסית את העם נגד משה הייתה באמצעות סאטירה על הטענה הזו: משה משתלט לנו על החיים. הכמות האדירה של המצוות מלמדת כי משה בודה הדברים מליבו ורוצה לשלוט בנו ובממונו.

מדרש שוחר טוב לתהלים א: 'אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים ... ובמושב לצים לא ישב' - במושב לצים זה קרח, שהיה מתלווץ על משה ועל אהרן. כינס הקהל ואומר: אלמנה היתה בשכונתי ועמה שתי נערות יתומות והיתה לה שדה. באה לחרוש אמר משה 'לא תחרוש בשור וחמור יחדו'. באה לזרוע אמר 'שדך לא תזרע כלאים'. באה לקצור ולעשות ערימה אמר הניחי לקט שכחה ופאה. באה להכניס לגורן אמר תני תרומה ותרומת מעשר ומעשר ראשון ומעשר שני... מה עשתה? מכרה את השדה ולקחה שני כבשות ללבוש מגזותיהן וליהנות מפירותיהן. כיון שילדו בא אהרן ואמר תני לי הבכורות ... הגיע זמן גיזה אמר תני לי ראשית הגז ... אמרה אין לי כח לעמוד באיש הזה, הרי אני שוחטן ואוכלתן. כיון ששחטן אמר לה תני לי הזרוע והלחיים והקיבה ... הניחה בוכה ושתי בנותיה.

ובכן, מה באמת התשובה לטענת קרח? קרח נפל באדמה, אבל התהייה שלו עודנה מהדהדת. וכיצד משיב רבי חנניה בן עקשיה על שאלת עצמו: למה "הרבה להם תורה ומצוות"?

ב. רבי חנניה עונה: "רצה הקב"ה לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות". היינו שריבוי המצוות נועד לזכות את ישראל בריבוי שכר. כי כל מצווה מזכה בשכר נוסף.

אבל דבריו צריכים ביאור רב: כיצד ריבוי המצוות מזכה את ישראל? הרי באותה מידה הוא מחייב את ישראל? ככל שהחוק תובעני ורחב יותר, כך הסיכוי להיכשל גדול יותר?

בספרו של הרב לאו על פרקי אבות, מביא הספר פשוט בשם האלשיך: ריבוי המצוות גורם לכך שכל אדם ימצא מצווה שהוא מתחבר אליה. בני האדם נחלקים לשלוש קבוצות כלליות: אנשי שכל, אנשי מעשה – ובזה גופא אנשי מעשה שנמשכים למצוות רוחניות שבין אדם למקום ואנשי מעשה שבין אדם לחברו. והנה אם היינו מקבלים רק תורה, לאנשי המעשה לא הייתה אפשרות לזכות בתורה ומצוות. ואם היינו מקבלים רק מצוות שבין אדם למקום, ללומדי התורה וכן לאנשי המעשה החברתיים, לא הייתה זכות בתורה ומצוות. לפיכך הרבה התנא מכל סוגי המצוות כדי שכל אחד יוכל למצוא את החלק שלו בתורה.

למה הדבר דומה? חסיד נכנס פעם לאדמו"ר מקוצק וסיפר על דבר המציק לו. במשך שנים רבות הוא היה אברך שלמד תורה בשקידה והתמדה, אך חמיו נפטר והשאיר לו עסק גדול לנהל. כעת הוא עסוק רוב שעות היום ונשאר לו מעט זמן ללמוד והוא מתלונן מה יהיה עליו? ענה הקוצקער: זה מה שאמר רבי חנניא בן עקשיא: "רצה הקב"ה לזכות את ישראל, לפיכך הרבה תורה ומצוות" וכך כל אחד יכול למצוא חלקו. קודם השליחות שלך הייתה ללמוד תורה, ואילו עכשיו תזכה לקיים הרבה מצוות אחרות שלא יכולת לקיים קודם: צדקה, גמ"ח, איסור ריבית וכו'.

הרמב"ם מבאר את הדברים בעומק יותר, באמצעות יסוד שהוא "מעיקרי האמונה", כלשוננו:

פירוש המשניות להרמבם: מעיקרי האמונה, כשיקיים אדם מצוה מתרי"ג מצות כראוי וכהוגן ולא ישתף עמה כוונה מכוונת העולם בשום פנים, אלא שיעשה אותה לשמה מאהבה ... זכה בה לחי העולם הבא. ועל זה אמר רבי חנניה, כי המצוות בהיותם הרבה אי אפשר שלא יעשה אדם בחייו אחת מהם על מתכונתה ושלמותה ובעשותו אותה המצווה תחיה נפשו באותו מעשה.

¹ במדרש רבה (במדבר יג, טז) מופיע רמז נפלא: בפסוקי עשרת הדברות מהמילה "אנכי" עד הסוף במלים "אשר לרעך" יש בדיוק 620 אותיות. המדרש מבאר שהן לרמז לתריג מצוות ולשבעת ימי בראשית שקיימים בזכות התורה. הרמב"א מבאר בתורת העולה (ח"ג פל"ח) שהדבר רומז לתריג מצוות ושבע מצוות דרבנן.

ריבוי המצוות נועד כדי **שמתרי"ג ייצא אחד**: תכלית החיים היא לזכות לקיים מצוה אחת בלב שלם ולהגיע לגן עדן. הקריטריון להיכנס לגן עדן הוא לא כמות המצוות, אלא **איכות** הקיום: לקיים מצוה אחת בתמימות לשם שמים מוחלטת, שלא לשום אינטרס בעולם. ולכן ניתנו ריבוי מצוות וכך יזכה אדם לקיים בוודאי מצוה אחת בלי שום אינטרס של נטייה טבעית, כבוד, רצון בהישגים וכו'.

הרמב"ם מוכיח מסיפור גמרא תמוה ביותר: **ומה ששאל ר' חנינא בן תרדיון 'מה אני לחיי עוה"ב'? והשיבו [רבי יוסי בן קסמא] 'כלום בא מעשה לידך'?! כלומר נזדמן לך לעשות מצוה כהוגן?! השיבו כי נזדמנה לו מצות צדקה על דרך שלימות ובכך זכה לחיי העוה"ב.**

הגמרא מספרת על רבי חנינא בן תרדיון, שהקהיל קהילות ברבים במסירות נפש בזמן הגזירה דעשרת הרוגי מלכות, ושאל את רבי יוסי בן קסמא האם יזכה להיכנס לגן עדן? רבי יוסי ביקש שיספר על מעשה טוב שעשה, והוא סיפר כי פעם בליל פורים התחלפו לו מעות של צדקה במעות פרטיות והוא נתן הכל לצדקה. רבי יוסי התפעל מהסיפור ואמר כי הוא בוודאי בדרך לעולם הבא.

והסיפור תמוה: מדובר בתנא שמקהיל קהילות במסירות נפש, והיא לא תעמוד להגיע לגן עדן, ואילו הפרשת מעות לצדקה – מה שכולנו עושים מדי יום – תביאהו לגן עדן?! אלא לא **גודל** המעשה קובע, אלא **צורת** קיומו. בעוד שהקהלת קהילות ברבים יכולה להיות מעורבת באינטרס אישי של אהבת החכמה וכבוד וכו', הנה זה שישב לבדו בליל פורים ולא התפשר על צדקה, מלמד שהוא קשור לקב"ה בלב שלם ויבוא לעולם הבא. (ראו עוד בהערה²).

ולכן "הרבה תורה ומצוות" וכך מריבוי מצוות במשך החיים – לא יימלט לקיים מצוה אחת בלב שלם.

מדובר בשני הסברים גדולים וחשובים, אולם עדיין קשה להבין: יוצא שריבוי המצוות הוא רק **אמצעי** לצורך מטרה אחרת – שלכל אחד תהיה מצווה **אחת** ששייכת אליו או שתתקיים מצווה **אחת** כתיקונה. אבל עדיין לא ברור, למה כל אחד חייב לקיים כל תרי"ג המצוות?

הרבי מפתח יסוד מהותי בהבנת העניין, שמציב הבנה כוללת מרהיבה במטרת המצוות בכלל.

ג. "לזכות את ישראל" הוא מלשון **"זיכוך וטיהור"**. רצה הקב"ה להפוך את החיים למבנה שלם של התקדשות והתעלות. תרי"ג המצוות הן תכנית רבת ממדים להפיכת החיים כולם לרצף של התעלות ואיחוד בין מעלה ומטה.

לפני כמה חודשים קיבלנו משל מופלא לעניין: המלכה אליזבת השנייה, מלכת אנגליה, הלכה לעולמה ובשבועות שחלפו מאז מותה ועד גמר טקסי הפרידה, עסקה התקשורת העולמית בטקסי בית המלוכה ובגינוני הנימוסים הנהוגים שם בקפידה. מתברר כי יש להם גם **'תרי"ג מצוות' משלהם** שיורדים לפרטי הפרטים השוליים ביותר בתוך החיים בארמון ומחוצה לו.

כמה דוגמאות מתוך רבות³: **מי פותח בשיחה**: לואיס המילטון הוא נהג מרוצי מכוניות בריטי, שהוזמן לארוחה בארמון. אבל המילטון לא ידע שיש חוקים ברורים לגבי השיח במהלך הארוחה: הנשים הן אלו שפותחות שיחה עם האדם שיושב לימינו, ורק לקראת אמצע הארוחה מותר לדבר עם האנשים שיושבים לשמאלם של הסועדים. המילטון ישב לשמאלה של המלכה ומיד בתחילת הארוחה פנה אליה בשיחה. הטעות המביכה הסתיימה בניזיפה של המלכה על הפרת החוקים.

² רבינו הזקן בתורה אור פרשת תולדות מוסיף עומק: תכליתו של אדם היא לקיים בגלל **הציווי** ולא בגלל טבעו. והנה הקהלת הקהילות ברבים, נעשתה מצד טבעו שאהב החכמה והלימוד לתלמידים. ואולם זה שהפריש צדקה, לא יכול להיות מצד טבעו. שכן אדם שעסוק בחכמה הוא בדרך כלל בעל מרה שחורה ומכונס בעצמו ולא נמשך לאסוף כסף לעצמו וגם לא לחלק צדקה לאחרים. לכן העובדה שנתן מעות צדקה בשלמות מעידה שהדבר נעשה לגמרי מצד מסירותו למצווה.

לפי זה יוצא הסבר הפוך מדברי האלשיך לעיל: לדברי האלשיך, התכלית היא למצוא מצווה אחת שנמשך לה **מצד טבעו**. ואילו לדברי הרמב"ם אליבא דרבינו הזקן, התכלית היא להיפך: להיתקע במצווה אחת שאין לה בה **שום טעם ושום משיכה טבעית** ולקיימה לגמרי לשם שמים.
³ <https://pplus.ynet.co.il/royals/article/5606876> (אזהרת צניעות).

איך יושבים: הישיבה בארמון לכל בני המלוכה והמבקרים היא רק בצורה זקופה, בשמירה על רגליים ישרות כשהברכיים צמודות זו לזו ובשום אופן אסור לשבת רגל על רגל.

איך מכינים תה להפסקת התה המקודשת: תחילה מכניסים את התיון לתוך הכוס, מוסיפים מים רותחים ורק אחר כך מוסיפים את החלב. תנועת הערבוב צריכה להיות קדימה ואחורה ואסור שהכפית תיגע בצדדים. צורת השתייה היא כזו: את הספל צריך להחזיק בחלק העליון של הספל, בין האגודל לאצבע, כשהאצבע האמצעית משמשת לתמיכה בחלק התחתון של הכוס.

האם האנגלים השתגעו? אנשים מכובדים מתעסקים עם אצבעות וצורת החזקת כוס התה?! ממש לא. הרעיון מרהיב: בבית המלוכה הכול מלכותי. **הם חיים את אותם החיים שאנחנו חיים – אבל בצורה אחרת.** בני המלוכה אינם בורחים מהחיים לפלנטה אחרת, אלא הרבה יותר מיוחד: הם חיים את החיים עצמם בדרך מלכותית ואצילה שמשקפת את פאר המלכות. הם אוכלים כמו מלכים, שותים כמו מלכים וצועדים כמו בני אלמוות.

יופי אמתי מורכב מפרטים קטנים. הדר אינו מושג בזכות רעיונות מרוממים ומקיפים, אלא באמצעות פרטים הכי שוליים, כמו בחירת האצבע שמחזיקה את החלק התחתון של ספל התה וצורת יישור הרגליים בישיבה בתחומי הארמון. **החיים הם מה שאנחנו עושים עוד פעם ועוד פעם. הם בסופו של דבר, אוסף של פרטים שחוזרים על עצמם שוב ושוב.**

להבדיל, תורת ישראל נועדה למטרה דומה: להעמיד **חיים שלמים של ייצוג המלך.** להיות "ממלכת כהנים וגוי קדוש" ולייצר מבנה שלם של חיים, שבו כל אירוע, כל רגע, וכל איבר בגוף ובנפש, מייצג את מלכותו של הקב"ה. ההיקף השלם של המצוות נועד לכך שלא נברח מהחיים ונתנתק מהם, אלא להיפך: **נגרום לחיים עצמם לזרום בדרך אצילית ומקודשת.**

בפרטיות יותר: החיים נחלקים לשלושה מעגלי קיום – עולם (מקום, אירוע), שנה (זמן) ונפש (אדם). וזאת מטרת המצוות: להיות תכנית רבת ממדים לקידוש כל מקום, כל יום וכל איבר בנפש. לתת משמעות לכל אירוע בחיים כשמחה או אבל ח"ו, לכניסה לעסק או ליציאה ממנו, לקימה בבוקר או להליכה לישון. להעניק משמעות לכל יום מימות השנה, יום שגרתי או יום מיוחד. יום חול או שבת. ובוודאי לקדש ולהקדיש כל איבר בגוף ובנפש: לייעד את העיניים לראייה קדושה, לשמוע באוזניים מסרים שירוממו אותנו ולדבר דיבורים שמתאימים לבני מלך.

נתייחס במיוחד לרובד האחרון - פיזור המצוות בין איברי הגוף: נשים לב שהמצוות מתחלקות בין **כלל אברי הגוף** וכל מצוה מתקיימת באבר אחר וביחד מקיפות את הגוף כולו. למשל, לימוד תורה נעשה **בראש**, תפילין מתקיימות **במוח**, **בלב ובידיים**. לא תתורו אחרי לבבכם – מתקיים **בעיניים**. לשון הרע בשמירת הפה, כשרות המזון בתוך **המעיים**, ריצה לדבר מצוה **ברגליים** ומצות צדקה, נעשית **בכל הגוף**, כי הגוף כולו מתעסק בהשגת הכסף. בהערה⁴ הובאה הרחבה נאה בנקודה זו מספר "חרדים".

הנה כמה מאמרי חז"ל, שמפרשים את מעשה המצוות בדרך הזו: כדי להביא את הקב"ה לכל פינה בחיים ולהפוך אותם לרצף של קדושה.

3. עולם - **דברים רבה וג:** אמר הכתוב (משלי א) 'כי לוויית חן הם לראשך'... **לכל מקום שתלך המצוות מלוות אותך.** 'כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך'; אם עשית דלת – 'וכתבתם על מזוזות ביתך'; אם לבשת בגד חדש – 'לא תלבש שעטנז'; אם הלכת לגלח – 'לא תקיפו פאת ראשכם'; אם

⁴ רבי אליעזר אזכרי חיבר ספר יסודי בשם "חרדים", ובו מקטלג את כל תרי"ג המצוות לפי אברי הגוף. הנה למשל חלק מהרשימה לגבי מצוות התלויות בעיניים: קיצור ספר חרדים - **מצות עשה התלויות בעיניים:** "להסתכל בציצית דכתיב "וראיתם אותו וזכרתם" - ראייה מביאה לידי זכירה, וזכירה מביאה לידי עשייה ... לבכות על אדם כשר שמת וזהו מכלל אהבת תלמיד חכם. **מצות לא תעשה מן התורה התלויות בעיניים:** אסור להסתכל בעריות לשם זנות שנאמר ולא תתורו אחרי עיניכם ... שלא להסתכל בעבודה זרה והוא בכלל שנאמר אל תפנו אל האילים. **מצות עשה ולא תעשה מדברי סופרים התלויות בעיניים:** שיסגור עיניו בשעה שמתפלל מיוחד השכינה העומדת לנגדו או שיתפלל מתוך הסיודור ... בעת עניית קדושה ישא עינו מעט למרום ... אסור להסתכל בפניה אפילו אם אינה נידה לשם זנות ואפילו להסתכל בבגדי צבע של אשה שהוא מכירה ... אסור להסתכל בקשת ובלבנה ובידי הכוהנים בשעת הדוקן".

הלכת לחרוש – לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו; אם קצרת – ושכחת עמר בשדה לא תשוב לקחתו'.
ואפילו היית סתם מהלך בדרך - 'כי ייקרא קן צפור לפניך... לא תיקח האם על הבנים'.

שנה - **מכות כג,ב**: דרש רבי שמלאי: שש מאות ושלוש עשרה מצות נאמרו לו למשה שלש מאות וששים וחמש לאוין כמנין **ימות החמה ומאתים וארבעים ושמונה עשה כנגד איבריו של אדם**.

נפש - **זוהר וישלח**: יש באדם **רמ"ח איברים** כדי לקבל **רמ"ח מצוות עשה ... ושס"ה גידים** כנגד **שס"ה מצוות לא תעשה** וכנגד **שס"ה ימות החמה**.

כל התפיסה הגדולה הזו, מכונסת בתוך "הסיום הנאה" של רבי חנניה בן עקשיא:

לקוטי שיחות יז/412: "לזכות" הוא מלשון "זיכור". הרצון של הקב"ה הוא לא (רק) שהיהודים יגיעו לידי ביטול לאלוקות, אלא שייפעל בהם (גם) הענין של זיכור. תוכן הביטול הוא שנאבדת המציאות של האדם ועי"ז הוא נעשה דבוק לאלוקות ... [אולם] הענין של זיכור הוא, שהאדם עצמו – איבריו וגידיו – מזדככים ונעשים דבר אחד עם אלוקות ... לפיכך "הרבה" להם תורה ומצוות – ויש כזה ריבוי והתחלקות בתורה ומצוות, משום שלכל מצוה יש ענין מיוחד שפועלת זיכור בכוח ואיבר וגיד מסוים⁵.

כעת אפשר לשוב אל שאלת הפתיחה ולהבין את הקשר בין הסגולות השונות להצלות המופלאות שהן מייצרות. הרבי גילה פעם את סוד הסגולות ואת הדרך בה בוחר סגולה מסוימת להצלה מסוימת:

4. אגרות קודש ז עמוד יט: כידוע מאמר רז"ל אשר רמ"ח מצוות עשה הם כנגד רמ"ח אברים של האדם ושס"ה מצוות לא תעשה כנגד שס"ה גידי האדם. פשוט שאין זה רק דמיון במספר, אלא שאברי האדם מקבלים חיות על ידי עשיית מצוות עשה וגידי האדם [פועלים פעולתם התקינה בתוך] צנורות טהורים ובלתי מקולקלים ח"ו בהליכת הדם, על ידי שמירת שס"ה לא תעשה. וכמובן אשר הרוחניות והגשמיות של איש הישראלי הם אינם שני דברים נפרדים, אלא דבר אחד ממש והא בהא תליא.

אם נמשיך עם הדוגמה דלעיל: המצוות הן **גינוני המלכות והנימוסים לכל אחד מהאיברים ומפעולות החיים**. התורה והמצוות הן תכנית העבודה שמזככת את האיברים ומרוממת אותם להיות קשורים עם הקב"ה. יותר מזה: כל מצווה קשורה ונועדה **לאיבר מסוים**. ולכן סוד הסגולה הוא למצוא את המצווה ששייכת לאותו איבר ומעניקה לו חיות וחיים – חיות רוחנית ומכאן חיות גשמית. כאשר יהודי זקוק לברכה בענין מסוים, עליו להתחזק במצווה הקשורה **באותו האיבר**. כמו כסף שקשור עם הרגליים והוא סגולה לבריאות הרגליים ואילו העברת יין הבדלה על העיניים, מחזקת את מאור העיניים.

אכן יש ריבוי מכתבים בספרי ה"אגרות קודש", שענינם זהה: מצות תפלין כסגולה לבריאות המוח, מצות ציצית כסגולה לבריאות הלב (משום שחוטי הציצית הם ל"ב), זהירות מלשון הרע ודברי שקר כסגולה לריח הפה; טהרת המשפחה - כסגולה לבעיות פוריות וכו'.

היסוד האמור, אודות הקשר הישיר בין המצוות לאיברי הגוף, מסביר עוד משהו: יש עובדה מעניינת מאוד, לפיה אנשים שונים מחבבים במיוחד מצוות שונות. למשל, יש יהודי שמחבב במיוחד את מצות תפלין ולא ייצא מהבית בלי להניח תפלין בבוקר. אחר לא הולך לישון בלי ללמוד שיעור תורה. שלישי מהדר במיוחד במצות צדקה, וכן הלאה.

התופעה הזו אינה קיימת רק אצל אנשים פשוטים כמונו, אלא אפילו אצל גדולי ישראל, שקיימו את כל תרי"ג המצוות בהידור. כך מספרת הגמרא (שבת קיח,ב) ששאלו את בנו של רבה: "אבוך, במה הווה זהיר טפ"ז?" והשיב, במצות ציצית. כיון שפעם נפסק לו חוט ציצית ולא זז מהמקום עד שתיקנו את הציצית. עוד מספרת שם הגמרא על אמורא אחד, שלא שכב לישון בלילה לפני שלימד זכות על אדם אחר. וכן כמה אמוראים שהידרו במצות הכנות לשבת.

⁵ לפי זה, הרבי מבאר שם גם מה שיש בתורה כל כך הרבה פירושים ("לפיכך הרבה להם תורה ומצוות"), עד שהאריז"ל כתב כי לכל ענין בתורה ניתנו **ששים ריבוא** פירושים. אלא שהקב"ה רצה כי חכמת התורה תחדור בכל סוג של שכל בעולם. גם למי שאוהב במיוחד פשט או מי שאוהב רמז או דרוש וכו'. ובזה גופא בששים ריבוא פירושים – באופן שיתאים לכל נשמה ונשמה.

מוסבר בקבלה ומובא בחסידות, כי כל הנשמות בעולם נמשכו מנשמת אדם הראשון, אבל כל נשמה נמשכה מנקודה מסוימת ('איבר') בתוך הנשמה הכללית של האדם הראשון. זה נמשך מה'ראש' של הנשמה הכללית, זה מ'הלב' של הנשמה הכללית וכן הלאה. ולכן כל אחד קשור עם המצוה השייכת במיוחד לאותו האיבר.

ספר המאמרים תש"ח עמוד 240 הערה 6: מה שמצינו כמה מחז"ל שהיו זהירים במצוה פרטית ביחוד... הוא עפ"ש בעץ חיים ק"נ ... שהמצוה היא לפי מקום תליית נשמתו בנשמת אדם הראשון.

אם כן, תכלית חיינו היא לזכר ולקדש ולקשר כל איבר עם מטרתו הכללית, ועל ידי שכל אחד עושה תפקידו הפרטי, זוכים להשלמת עבודת הבירורים ולגילוי מלכא משיחא בקרוב ממש.

נסיים עם סיפור יפה: בחודש יולי 2014 יצא צה"ל למבצע "צוק איתן" במטרה להשמיד את תשתיות החמאס ברצועה שהגיעו לשיאם בחטיפת שלוש הנערות הי"ד. כמה ימים אחרי פרוץ המבצע התכנסה מועצת הביטחון של האו"ם כדי לפרסם גינוי כנגד ממשלת ישראל, אך להפתעת העולם הערבי, ההצבעה נכשלה. נדרשו תשעה קולות כדי להעביר אותה, אך הנציג הדרום-קוריאני נמנע.

כמה ימים אחרי ההצבעה, קיבל הנגיד שלמה ורדיגר, מראשי אגודת ישראל באמריקה ולהבדיל הבעלים של חברת בגדי הספורט Outerstuff, טלפון מהשגריר הדרום-קוריאני באו"ם. השגריר סיפר כי בזמן האחרון הוא נמנע בשלוש הצבעות כנגד מדינת ישראל, הסיבה לכך נעוצה באינטרסים של הממשל בסיאול, אבל הוא הוסיף כי גם לו אישית היה חלק קטן בהחלטה הזו:

הבת שלו מתמחה בעיצוב והיא עובדת בחברה בבעלותו של ורדיגר. כבר חודשים היא שבה הביתה ומספרת סיפורים בעיניים נוצצות. היא מתפעלת מכך שכל שגרת היום במפעל סובבת סביב ערכים נעלים. היא ראתה בימי חייה אנשים טובים, אבל לא ראתה אנשים המשלבים באופן כה מופלא בין חומר ורוח. ראשית, היא מלאת התפעלות מכך שכל יום באחת וחצי בצהריים, המשרד עוצר הכול והגברים מתרכזים באחד החדרים להתפלל מנחה. שנית, היא מופתעת מהעובדה שכל עובדי המשרד, כולל אלו שאינם יהודים, זוכים ליום חופש בשבת ומקבלים באופן כללי יחס שווה ומכבד. ושלישית, היא מעריכה את העובדה שכל אדם שנכנס למשרד לבקש צדקה, מתקבל בברכה ומעולם לא יצא בידיים ריקות.

ועכשיו, סיים השגריר, כשסוף-סוף נקרתה לי הזדמנות לסייע לעם ישראל, מיהרתי לעשות זאת...

**כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל**

**ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב**

**ולעילוי נשמת
מרת אסתר בת יעקב
לרגל היארצייט ביום יז שבט**